

Magyar Képzőművészeti Egyetem Doktori Iskola

A természettudományok és a kortárs képzőművészet

DLA értekezés tézisei

Előd Ágnes

2008

1. tézis

Képzőművészet és természettudomány

A természettudományok és a képzőművészet gyakorlati kapcsolatát két fő kategóriában vizsgáltam a dolgozatban. Ezek a következők: Az egyikhez tartoznak azok a projektek, amelyeknek létrejöttében a művészet alkalmazza a természettudományt a saját céljaira. A másikba pedig azok, amelyek esetében a természettudomány alkalmazza a művészetet, mint illusztrációt, vagy dokumentációt. Mindkét eset leírható egyszerűen egy olyan hierarchikus viszonyrendszerrel, mint ami egy megrendelő és egy kivitelező között van. Vagy a képzőművészet van tehát megrendelő helyzetben és a természettudomány a kivitelező, vagy a természettudomány a megrendelő és a képzőművészet a kivitelező.

Ebben a hierarchiában a megrendelő helyzetben levő fél koncepciójának rendelődik alá a kivitelező fél munkája. Egymás munkájába nem szólnak bele. Nem tudnak beleszólni. Konceptuális szinten együttműködésről nincs szó, mivel a két dolog módszertana különböző. A művész is, a kutató is a saját módszereit használja, a céltól teljesen függetlenül. A projekt azonban mindig a megrendelő fél célját szolgálja elsősorban.

A nagy technológia igényű művek esetében a képzőművészeti szempontból a természettudományos szakemberekkel való együttműködés problémája gyakorlati jellegű. Az elméleti, módszertani különbségek is elsősorban napi kommunikációs és munkaszervezési problémaként jelentkeznek a művész szempontjából. Egyszerűen néha csak az vezet egy művészt egy adott tudományos probléma szakirodalmának tanulmányozására, hogy szót értsen a vele együttműködő tudományos szakemberrel.

Fordított esetben ugyanígy, kissé messzebről kell rátekintenie saját paradigmarendszerére annak a kutatónak, aki művészekkel [dolgozik](#) együttműködésben ~~dolgozik~~. Mivel adott tudományos paradigmán belülről nézve nehezen értelmezhető sok olyan kérdés, amit egy művész, tudományos oldalról jövő megrendelés esetén is, magától értetődő módon feltesz. A Mary Miss által elmesélt történetben csak arról van szó, hogy a művész valami olyan, a megrendelő intézményben folyó tevékenységhez igazodó, de szimbolikus jelentőséggel is bíró problémát próbált meg-találni, amelynek vizuálisan megfogható értéke is lehet.

A két terület együttműködésbeli gyakorlati kapcsolatán kívül közös pontot találhatunk még az egzisztenciális lehetőségek terén is. A művészet és a természettudományos kutatás művelése egyaránt nagyban függ az anyagi háttértől, és így az intézményrendszertől is.

2. tézis

Popper falszifikációs [\(cáfolat\)](#) egyenletei a képzőművészetre alkalmazva

Karl Popper falszifikációs elméletének leírására olyan egyenleteket használt, amelyek alkalmas kiinduló pontul szolgálhatnak mindenféle innovatív szellemi tevékenység életképességének leírására. Az egyenlet, ahol C (*corroboration*) megerősítés h (*hypothesis*) elméletre, amelyet e (*evidence*) kísérlet igazolhat, és P (*probability*) az elmélet valószínűsége, a következő:

$$C(h,e) = 1 - P(h,e)$$

Ha az egyenletet megpróbáljuk a művészetre alkalmazni, és a megerősítést behelyettesítjük azon területek számával, amelyeket a mű megvalósítása érint, a valószínűséget pedig a mű eredeti formában történő megvalósulási esélyeivel, akkor igen érdekes eredményre juthatunk.

A fentiekből ugyanis az következne, hogy az eredeti koncepció változatlan formában csak akkor valósítható meg, tehát a megvalósulás esélye akkor 1, ha az érintett technikai területek száma nulla, tehát nincs semmiféle technikai lépés a művész gondolata és a megvalósítás között. Magyarul, egy ilyen egyenlet szerint, ideális eset, ahol a művésznek nem kell szembenéznie semmilyen korláttal, nincs. Egészen addig nincs, amíg fel nem találnak egy olyan technológiát, amelynek segítségével a művész gondolatait közvetlenül a nézők agyába vetítheti át, természetesen veszteség nélkül, csonkítatlan formában.

3. tézis

A terekről és a szobrászatról

Szobrászatnak tekintek minden térbeli művészeti műfajt. Az installáció mindenképpen a szobrászathoz sorolható. Még azok a művek is, amelyeknek a magját digitális művészet adja, mert konkrét téri megjelenésük is bír jelentéssel.

A nem-technológiaigényes vagy hagyományos szobrászatnak is vannak olyan technikai fázisai, amelyeket nem a művész maga kivitelez, mert ezek olyan szakmunkák, amelyekhez műhely, felszerelés, speciális szaktudás és tapasztalat szükséges.

A magas technológia-igényű művészet hatvanas évekbeli megjelenése előtt, Bill Klüver szerint, nem volt példa olyan együttműködésre képzőművészek és természettudományos szakemberek között, amelyben a tudományos szakember saját területén végzett munkájával segít a művésznek létrehozni egy látványt, jelenséget stb. művészeti céllal. Az ilyen művészeti projektek kivitelezése tényleg élő napi szellemi együttműködést jelent művész és természettudományos kutató között.

A művészet saját, művészeti problémaként felmerülő problémái is hatással lehetnek a technológia fejlődésére.

4. tézis

Az intézményrendszerőről

A képzés szempontjából a természettudományos felsőoktatás intézményeinek is meg kell birkóznia a folyamatosan bővülő és széttagolt diszciplínák problémájával. A művészeti felsőoktatásnak szintén kihívást jelent a magas technológia-igényű médiumok megjelenésével kibővült diszciplínarendszer oktatási kereteinek felállítása. Sőt, egy adott intézmény egyetemi státuszának eléréséhez és megtartáshoz szükséges, bölcsész és természettudományos képzésben kialakult képzési struktúrák művészetoktatásban való alkalmazása is. A technológiai és a művészeti területek együttes ismeretét feltételező projektek beillesztése ebbe a rendszerbe azért nehéz feladat, mert mindkettő önmagában hosszú idejű specializált képzést igényel.

A specializált képzéssel együtt járhat a természettudomány és a bölcsészet, valamint a művészet egymásról alkotott hagyományos toposzainak továbbvitele. Snow ezt a jelenséget két különálló, egymás nyelvét nem beszélő kultúra egymás mellett éléseként írja le.

A dolgozatban szereplő példák egy illékony képet rajzolnak ki a két terület viszonyáról, amelyben módszertani különbségek és pillanatnyi, megoldásra váró feladok eseti összefüggéseiben fogható meg a gyakorlati kapcsolat.